aby navrhl vládám, by sezvaly mezinárodní konferenci, která by se zabývala zásadami konvence za účelem represse mezinárodních trestných činů. — O dalším thematu: „Jak by se mohl pro určité kategorie zpětilých zločinců stanoviti pojem všeobecného nebezpečí místo pojmu zločinného skutku, jehož se dnes výhradně užívá“ — usneseno po delší debatě, aby se o něm znova jednalo na příštím sjezdu. — Dále jednáno, jak se má zakročovati proti těm, jejichž příčetnost není úplná, nýbrž jen částečná. Při hlasování přijaty jednomyslně tyto these: I. Proti duševně méně schopným osobám (s menší příčetností na základě vnitřních příčin) má zákonodárce, ať se staly zločinci čili nic, stanoviti ochranná opatření (zvláštní dozor, internování v bezpečnostních ústavech atd.), staly-li se nebezpečnými sobě, svému okolí nebo společnosti; II. pro duševně méně schopné zločince, ať se stali nebezpečnými čili nic, má býti stanoven zvláštní trest nebo zvláštní opatření. — Na to jednáno o rehabilitaci a po debatě, jíž se mezi jinými účastnil opět prof. *Šilović*, přijaty tyto dvě these: 1. Jednota navrhuje přijetí principu rehabilitace do zákonodárství oněch zemí, jimž tento ústav není ještě znám, ale zároveň upozorňuje na potřebu, že se musí objem použití tohoto prostředku určiti místními poměry a že se při tom má hleděti k citu a kulturnímu stavu každého národa; 2. jednota doporučuje v prvé řadě rehabilitaci soudním rozhodnutím. — Dále přijaty rozličné návrhy v příčině koncentrace mezinár. krimin. statistiky, jež má prozatím přestati na krádeži, jakožto deliktu nejrozšířenějším. — Jednání sjezdu skončeno přijetím návrhu, aby správní výbor pokračoval ve vydávání díla Die Strafgesetzgebung der Gegenwart in rechtsvergleichender Darstellung, kteréhož díla vyšly již dva veliké svazky.

Spis *Šilovičův* jest, pokud nám známo, jedinou informační prací slovanskou o 10. mezinár. krimin. sjezdu a zasluhuje již proto pozornosti našich odborných kruhů. Také o kongresu devátém napsal prof. *Šilović* r. 1904 obšírnější zprávu. *K. K.*

Civilní řízení.

E. Ott, Geschichte und Grundlehren des österreichischen Rechtsfürsorgeverfahrens. (*Freiwillige Gerichtsbarkeit.*) In den Hauptzügen mit besonderer Berücksichtigung der Justizreformgesetze dargestellt. Wien 1906 Manz.

Slovutný autor spisu zde oznámeného sám ukázal v „Poctě Randově“,*) jak nedostatečně bylo až dosud postaráno o systematické vylíčení nesporného řízení. Tím vřeleji sluší vítati, že citelná mezera tato došla nyní vyplnění z péra nad jiné povolaného. Za hlavní účel tohoto díla označuje předmluva, že má sloužiti správnému ponětí základních nauk řízení nesporného a poměru tohoto oboru práva formálního k procesu; že chce nejen

*) Sborník r. IV., svazek zvláštní: O vývoji a předmětu řízení nesporného, str. 375—377.

objasniti různosť právní ochrany, poskytované jednak rozsudkem jednak péčí o zachování stávajícího stavu právního, a odtud vyplývající rozdíly v základech obou odvětví pravomoci soudní, ale také odhaliti dalekosáhlý vliv reformy zákonů processních na řízení nesporné.

Jakožto podklad pro část dogmatickou předeslán v kap. I.—VII. náčrtek dějinného vývoje od dob římské říše a států germánských, na jejích troskách založených, až na prah éry konstituční, v němž mimo vliv církve a kanonického práva, později osvíceného absolutismu, i význam středověké doktriny, notářství a populární literatury právnické docházejí důkladného ocenění. Přechod tvoří pak kap. VIII., obeznamující nás s naukou a literaturou nesporného řízení v době novější, s obzvláštním zřetelem k různým pokusům o zjištění pevných hranic mezi ním a procesem.

Následující kapitoly IX.—XIII. jsou věnovány všeobecným úvahám dogmatickým. Předmětem řízení nesporného (kap. IX.) jest dle platného práva rakouského poskytování soudní péče ve službě a k ochraně řádu soukromoprávního. Od soudnictví sporného liší je nejen odchylný účel (předstižné opatření proti civilnímu bezpráví), nýbrž i přímo opačný poměr účastníků, jichž zájmy se nesou stejným směrem, a těmito různostmi podmíněný útvar celkový, představující nám řízení nesporné jakožto souhrn rozličných právních jednání a prohlášení zájemníků, kterýmž odpovídají nařízení a úkony osob úředních. Ono zahrnuje úřední činnost k zabezpečení života právního, k vyvarování možného porušení platně nabytých práv neb stávajících právních poměrů, a k urovnání jistých sporů povahy zvláštní, kteroužto činností se dle sledovaného úkolu uskutečňuje úřední moc uplatňovací, nařizovací neb rozhodovací (kap. X., XI.). Po vylíčení organisace úřední a postavení účastníků, jich zákonných zástupců, plnomocníků a rádců v kap. XII., rozvíjí kap. XIII. základní zásady nesporného řízení, účelem jeho podmíněné, totiž zásady: všestranného, věc vyčerpávajícího slyšení, vyšetření skutkové podstaty a řízení jednání z moci úřední, dále písemnosti, prostředečnosti a neveřejnosti.

Otázkami zvláštními zabývají se další kap. XIV.—XX. o důkazu, doručování, platnosti a zmatečnosti řízení, o útratách, spůsobu vyřízení, opravných prostředcích a o účincích i výkonu nařízených opatření. Jako v procesu platí také pro řízení nesporné zásada volného uvažování důkazů a sice ohledně všech zjištěných okolností, kdežto následkem vyšetřovací povinnosti soudu o břemenu důkazném vůbec mluviti nelze. Ačkoli přísežné slyšení strany jest vyloučeno, vyjímaje toliko řízení za účelem prohlášení někoho za mrtvého, zaujímá nicméně mezi osobami přezvědnými účastník první místo před svědky a znalci. Vedle listin mají též věci přezvědné ve smyslu §u 318 c. ř. s. a soudní ohledání značnější význam. Prekluse jako následek zmeškání lhůty neb roku nastává toliko ohledně právních úkonů, nikoli vzhledem k okolnostem skutkovým (kap. XIV., XV.). Následkem zásady vyšetřovací a výlučného vedení soudcem není povinností účastníků, aby dbali o platnosť řízení. Musí sice k odstranění zmatečních nařízení dovolávati se soudů vyšších, které však z moci úřadu na zmatky veškeré, třeba stěžovatelem neuplatňované, hleděti mají. Zmatečnosť za-

kladají celkem příčiny v §u 477, č. 1—6, 9 c. ř. s. uvedené. Formální mocí právní se pravidelně nezhojí, jest však bezvýznamnou, když zamýšlené ochrany právní bylo dosaženo vzdor nedostatkům řízení. Náklad nesou předem účastníci, jichž zájmy byly chráněny a toliko výjimečně nastává povinnosť k náhradě vzešlých útrat dle zásady zavinění neb jednání na vlastní nebezpečí (kap. XVI., XVII.). Záležitosti nesporné docházejí konečného vyřízení opatřeními povahy deklarativní neb konstitutivní, jichž ústního prohlášení třeba není, po předběžném rozhodnutí otázek prejudicialních v příslušném řízení. Nařízení toto upravuje tu kterou záležitosť úplně, bezpodmínečně a konečně, jest též z moci úřadu nezměnitelné, ačkoliv předseda senátu v určitých případech jest oprávněn usnesení zastaviti a nejdůležitější rozhodnutí soudů okresních v záležitostech poručenských a opatrovnických vyžadují schválení soudem sborovým (kap. XVIII.). Právo stížnosti jest ohledně obou druhů opatření stejnoměrně upraveno. Nejvýznačnějšími různostmi oproti procesu jsou vyloučení dvoustranného řízení, přípustnost rozkladu proti usnesením první stolice a značné rozšíření kruhu osob legitimovaných k podání prostředků opravných, konečně neobmezená možnosť uváděti nové skutečnosti a důkazy. Mimořádné právní pomůcky, žaloby pro zmatečnosť a o obnovu místa nemají, jsou však nahraženy možností, přihlížeti i k opožděným rekursům aneb odstraniti dotyčné opatření cestou nespornou neb pravidelnou žalobou. Navrácení v předešlý stav dopouští se ovšem jen výjimkou (kap. XIX.). V řízení nesporném nepojí se účinnosť opatření (nastoupení právních účinků jím zamýšlených) a formální moc, právní neodporovatelnosť jeho, nutně k témuž okamžiku, nýbrž prvější nastává pravidelně již doručením. Také zde má formální moc právní zásadně materialní v zápětí, tak že positivní úprava dotyčného poměru právního jest pro budoucnosť směrodatnou, i když se stane později předmětem sporu, což však nikterak nebrání změně její cestou nespornou, jakmile původní skutková podstata doznala přetvoření. Pokud účastníci zamýšlejí toliko přivoditi nový stav právní, který nepůsobí bezprostřední změnu poměrů životních, nelze o exekuci dotyčného opatření mluviti, ačkoli tím není vyloučen výkon jeho přiměřeným chováním se súčastněných mezi sebou. Exekuce mocí státní nastává, když vydaný příkaz neb zákaz třeba uplatniti oproti osobám třetím, a provádí se celkem dle předpisů ex. ř., které i ohledně exekuce k zajištění a prozatímních opatření docházejí účinnosti (kap. XX.).

Závěrek knihy (kap. XXI., XXII.) tvoří úvahu o smírčí činnosti soudů a doslov, vytýkající nejen nutnosť revise řízení ve věcech pozůstalostních a poručenských dle potřeb dnešní doby, nýbrž dovolávající se též důkladné úpravy péče o zanedbanou mládež a odstranění křiklavých nedostatků opatrovnictví nad osobami duševně chorými.

Tento velice kusý náčrtek obsahu mohl jen nedostatečně naznačiti bohatosť poučení, které oznámené dílo čtenářům přináší, a zajisté bude každý z nich vděčně souhlasiti s výrokem *Brunner-a* (Ctbl. f. Rw., sv. 25 str. 235) a *Friedlaender-a* (G. Z. 1906 str. 221), že rakouští právníci, teoretikové jak praktikové, jsou slovutnému autoru zavázáni k nejvřelejším

díkům za toto první, všestranné a na výši moderní vědy stojící zpracování nesporného řízení. *P.*

Ústavní a správní právo.

Pražák Jiří, Rakouské právo správní. Část druhá: *Nástin zvláštní části práva správního.* Dle akademických přednášek upravil a doplnil Frant. *Fiedler.* Nákladem Jednoty právnické, Praha 1906 (str. 458).

Od úmrtí profesora Jiřího Pražáka uplynulo přes půl druhého roku. V poměrně krátké této době podařilo se Právnické Jednotě doplniti nezakončené velké dílo zesnulého o rakouském právu veřejném tak, že dnes jediná česká literatura právnická může honositi se dílem, podávajícím systematický obraz o celém oboru veřejného, t. j. ústavního a správního práva v Rakousku. Spisem právě uvedeným zakončeno dílo Pražákem započaté a jím jen pro obor ústavního práva provedené.

Okolnost, že prof. Pražák nemohl celé dílo sám zakončiti, nemohla zůstati bez účinků na povahu díla samého. Zjevno to již ze zevního objemu jednotlivých částí díla tohoto. Ústavnímu právu věnovány plné čtyři svazky; správní právo, předmět to nepoměrně obsáhlejší než ústavní právo, stlačeno do dvou toliko svazků. Příčiny tohoto nepoměru v objemu ústavního a správního práva vysvětleny jsou v předmluvách, jež pořadatelé obou svazků o správním právu každé části předeslali.

Pořadatel první, všeobecné části práva správního, prof. B. Rieger musil z nedokončeného rukopisu, z akademických přednášek, z některých článků a jiných spisů zesnulého dovršiti zamýšlený soustavný celek. Pořadatel druhé, zvláštní části práva správního neměl po ruce jiné pomůcky, než litografovaných akademických přednášek, pocházejících vlastně již z let osmdesátých.

Nejen zevně, co do objemu, ale také vnitřně, co do způsobu zpracování jednotlivých materií lze postřehnouti zvláště mezi posledním svazkem, jednajícím o zvláštní části správního práva, a mezi svazky, jež pojednávají o ústavním právu, značné rozdíly. V ústavním právu autor, probíraje se jednotlivými partiemi, snaží se je osvětliti ze všech stran a proniká až k jednotlivým i podrobným předpisům zákonným, luště při tom kontroversy již vzniklé, nebo jež by mohly teprve vzniknouti, na základě pomůcek, jež poskytuje odborná literatura i judikatura. Ve zvláštní části správního práva obmezují se výklady na to, že podává se přehled zákonného materiálu a obsahu téhož, aniž by zabíhalo se do podrobností neb do právnické kasuistiky; jen v partiích zvláště důležitých (ku př. o právu živnostenském, o obecném školství) vnikají výklady i do podrobností judikatury.

Tento jen přehledný a povšechný způsob výkladů nelze prohlašovati za vadu, protože je též důsledkem novodobého vývoje veřejné správy. Není práv ního oboru, který by tak bezpříkladně rychle rostl, jako obor správního práva. Pronikavé změny v ohledu kulturním, hospodářském a sociálním, jakých byla svědkem zvláště druhá polovice předešlého století,